

Reflexiók az erdészeti közigazgatás reformjához.

Írta: Czillinger János.

Dr. *Ajtai* tagtársamnak legutóbbi lapszámunkban megjelent cikkére volna néhány rövid megjegyzésem.

Amikor az erdészeti közigazgatás közelmúltban végrehajtott félreformjának szükségességét *Ajtai* többek között a megcsonkíttatásunk következtében előállott helyzettel is megokolni véli, kiemeli, hogy *gazdasági kérdésekben reálpolitikára* van szükség.

Ezzel szemben kénytelen vagyok egyfelől ismételten hangsúlyozni, hogy a területi integritás felé való szünetlen törekvésünkben mereven és a végsőig ki kell tartani azok mellett a történelmi múlttal bíró alkotások mellett, amelyekhez az elkapcsolt részek lakóival még ma is közös tradíciók fűznek.

Ezeknek a tradícióknak ápolása egyben a *legreálisabb politika is*, mert ezek eredménye egyúttal gazdasági boldogulásunknak létalapját fogja meghozni.

Másfelől az *Ajtay* által védeni szándékolt törvényalkotás megszületése bármivel, csak nem gazdasági szempontokkal és realitással okolható meg.

Ismétlésekbe nem bocsátkozom, régi érveimet nem sorakoztatom fel, csupán az *Ajtai* által is elismert tényeket említem. Reálisnak nevezhető-e az olyan törvényalkotás, amely előre nem számol a végrehajtás nehézségeivel, amely időelőtt, megfelelő garanciák nélkül látott napvilágot?

Ezzel az alaptétellel mintegy összefüggően reámutat dr. *Ajtai* kartársam arra, hogy a magánerdők fentartását még ma is csupán azok a kivételes intézkedések (3296/1918. M. E.) biztosítják, amelyekről nem tudni, meddig lesznek érvényben tarthatók . . . s ha ezen kivételes intézkedések fentartása a magánerdők leromlására való tekintettel már az intéger Magyarországon feltétlen követelményként jelentkezett, mennyivel inkább előtérbe helyeződik ez a követelmény az erdeitől megfosztott Csonka-Magyarországon. A következte-

tés egészen logikus, csupán az a hiba, hogy ennek a kivételes intézkedésnek és az üzemtervi kezelés általános kötelezettségének *semmi köze* sincs az általam kifogásolt új erdészeti közigazgatási rendszerhez.

Tovább megyek. Hiszen éppen azt tartottam és tartom a közelmúlt erdészeti kormányzat súlyos mulasztásának, hogy ennek a rendkívül fontos és kényes kérdésnek törvényes rendezését elmulasztotta akkor, amikor olyan kedvező időpont és helyzet állott rendelkezésére, mint amilyen e világi életünkben talán sohasem fog bekövetkezni, s ugyanekkor időelőtti, irreális, zavarokat okozó törvényeket terjesztett elő, s azokat a szakközönség tiltakozása ellenére felsőbbbségével mindenáron végrehajtatta. Az öröklött helyzet lényegesen nehezebb és ha még van remény arra, hogy ezek a törekvéseink valaha megvalósulhatnak, úgy csak azért nem fog az erdőbirtokos osztály ezen kérdés ily értelmű rendezésének gátat vetni, hogy egyszersmindenkorra megszabaduljon az örökös kérvényeztetés és gyámkodás egyáltalán nem kedvelt rendszerétől.

Ez minden, csak nem reálpolitika, nem a legutóbbi években sokat hangoztatott *erdőgazdasági politika*.

Az említett *adott helyzeten* a magam részéről nem vagyok hajlandó oly könnyen keresztülsiklani, mert annak idején érezve az ügy fontosságát és komolyságát, a törvény életbeléptetése előtt személyesen adtam elő aggályaimat a legilletékesebb helyen.

Engedelmet kérek, de ilyen körülmények között az adott helyzet lehet tény, de *érv* nem.

Ajtai meg van győződve arról, hogy az új szervezet az erdőrendészeti hatáskör átruházása esetén kifogástalanul beválk. Ezt nem vitattam; sőt még a legelső idevonatkozó cikkemben magam állítottam, hogy az új rendszer csakis ebben az esetben lehetne úgy, ahogy életképes.

Azt azonban *Rochlitz* Dezsővel egyetemben állítom, hogy *nem volt szükség* az eddigi, a vármegyei közigazgatással összhangban álló közigazgatási rendszeren változtatni, s hogy a régi rendszer a mi speciális magyar viszonyainknak egyéb-

ként is sokkal jobban megfelel, mint bármilyen tökéletesen kiépített állami közigazgatási rendszer.

De ne feledjük, hogy ma már két év óta fél rendszer, helyesebben a teljes rendszertelenség időszakát éljük.

Ilyen kísérletezésekre céloztam s erre a nemzet, az erdőmérnöki kar eleven testét felhasználni nem szabad.

Nem tudom, szívesen veszi-e központunk *Ajtainak* az *abszolút mozdulatlanyságot* illető védelmét, amikor felemlíti, hogy központunk eddig még nem is ért rá ilyen fontos ügyekkel foglalkozni.

Nem hiszem, hogy lett légyen valaha fontosabb és sürgősebb teendő az erdészeti törvénykezések terén, mint a helytelen vágányra került erdészeti közigazgatás azonnali reparálása.

Új vezetőségünk szédületes nehézségek elé került, annak teljes tudatában vagyunk, de hogy egy ilyen fontos és sürgős kérdésnek tárgyalására, a legsürgősebb változtatások *előkészítésére egy esztendő* sem lett volna elegendő, állítani mégsem merném.

Nem hivatkozom egyébre, csupán arra, hogy új vezetőségünk ugyanezen idő alatt tőlünk messzebb álló, idegen munkatérületen igen nagyszabású, sok időt igénylő és mindenfelől elismerésben részesülő munkásságot fejtett ki. Hogy pedig ezek a nyilvánvalóan sürgős dolgok eddig elmaradtak, — úgy érzem — mégis csak az én feltevésemet igazolják.

A *Horváth* Sándor-féle tervezet és annak különösen indokolása rendkívül megkönnyíti ezt a munkát. Ha a törvénytervezet bizonyos tekintetben idejét múlta is, a benne felhalmozott rendkívül értékes anyag felett *nem térhet napirendre a közvélemény*.

Az *Ajtai* részéről ajánlott módosítást, úgy vélem, joggal neveztem foltozgatásnak. Vagy talán először kireparálva az erdészeti közigazgatás szerveiről alkotott törvényt, mint az alaptörvény egyik szakaszát, ehhez szabjuk utólag az *alaptörvényt*, a törzset?

Ha már egyszer újból meg kell alkotnunk az alaptörvényt, nem természetesebb, hogy annak egyik hibás alkatrészét, magában az alaptörvényben módosítjuk?

Ajtai a továbbiakban egyszerűen azt állítja, hogy az erdőrendészeti hatáskörnek az erdőigazgatóságokra való ruházása nem prejudikál a közigazgatás államisításának, az önkormányzati érdekeket nem sérti, az önkormányzat méltóságába nem ütközik.

Ezt nem értem. Ez majdnem annyi, mint a fehér színt feketének látni.

Nem állami közigazgatás az, amikor az erdőrendészeti teljes hatáskörnek átruházása minden vonalon, minden fórumon át állami szervekre bízatik? Az ilyen részlegesen megalkotott állami közigazgatás nem jogosít-e fel arra a feltevésre, hogy ezt a lépést alighanem nyomon követi a többi? Nem érinti-e valamely testület jelentős érdekét, ha intézkedési jogát elvonják? Nem ütközik-e a vármegyei önkormányzat méltóságába, ha ez az elvonás olyan indokok alapján történik, mint amilyeneket t. tagtársam csupán utóbbi közleményében is érint?

Olyan önkormányzat, amelytől elvonatik az országos érdekű ügyek intézése, végrehajtása és legjobb esetben is csak helyi érdekű — *önérdekről* itt szó sem lehet — ügyek intézésére szoríttatik, megcsúfolása lenne az önkormányzat lényegének.

A vármegyék évszázados történeti fejlődés útján alakultak át törvényhatóságokká, hogy az ország törvényei értelmében, az állami átruházás alapján, az *állami élet minden ágában* saját területükön önállóan gyakorolják a végrehajtó hatalmat.¹

Nem ismerhetem el helytállónak azt a megállapítást, hogy a vármegyék (törvényhatóságok) országos érdekű ügyek intézése alól észszerűen felmenthetők volnának. Ha egyéb szempontok ezt nem is gátolnák, az országos és helyi érdekű közügyek — amely fogalmak a legtöbb esetben fedik egymást — szétválasztása egybefonódottságuk miatt a gyakorlatban szinte képtelenség.

Egyáltalában nem értem meg, mi alapon tételezi fel t.

¹ Lásd **Timon Ákos**: Alkotmány- és Jогtörténet.

tagtársam a vármegyei törvényhatóságokról azt, hogy ténykedésük legtöbb esetben az *önérdek* védelmében merülhet ki?

Ha pedig tovább fűzzük azt a gondolatmenetet, mely szerint az *Ajtai* által is elismerten szükséges harmoniát úgy véli helyreállítani, hogy a vármegyei törvényhatóságok működését az *állami szervek felügyeletében és tevékenységük ellenőrzésében* gondolja feltalálni, úgy ismét elveszítette az általa ajánlott módosítás az állami közigazgatás rendszerének legnagyobb előnyét, a teljes kiépítés esetén tényleg bekövetkezhető közvetlen, gyors intézkedés lehetőségét és a szigorú szakszempontról bizonyos esetekben mindenesetre előnynek nevezhető azt a körülményt, hogy minden vonalon kizárólag szakszempontról érvényesülhetnek.

Minnek keresünk új és mesterkélt lehetőségeket a szükségesnek ismert *harmonia* mesterséges előállítására, amikor ez a harmonia a régi rendszer mellett úgyszólván teljes volt. Ha voltak mégis mellézköngék, úgy ezek kizárólag arra vezethetők vissza, hogy a királyi erdőfelügyelőségek eredeti megszervezése is szűkmarkúan történt, fejlesztésük pedig teljesen elmaradt.

A kir. erdőfelügyelőségi intézmény védelmezésénél mindig hangsúlyozottan emeltem ki azt, hogy ez a szervezet egy kézben ideálisan kapcsolja össze az állam által irányított közérdek védelmét a vármegyei önkormányzat autonóm működésével, a nélkül, hogy egyfelől az országos közérdek sérelmet szenvedne és a nélkül, hogy a vármegyei önkormányzat bármiképp is csorbíthatnák.

Kapóra jött tehát t. tagtársam hivatkozása az ügyészség szerepére.

Ami — remélem *csak tetszhalott* — kir. erdőfelügyelőségünk lényegében éppen ilyen királyi ügyészi szerepet töltött be. Munkatárs, tanácsadó, közvádó és ha kell ellenőr egy személyben. Hol az államhatalom reprezentánsa, hol a vármegye szűkebbkörű közérdekének — de sohasem az önérdeknek — védelmezője nem egyszer az államhatalom merevségével szemben is.

A hatásköröknek, az önkormányzat lényegének ilyen

tisztelete adta meg a tekintélyt is ennek a megszüntetett intézménynek.

Amikor úgy érezte a kir. erdőfelügyelő, hogy az elsőfokú fórum rendelkezése nem fedí a közérdek kívánalmait, felebezési jogával módjában volt azt felülvizsgálat alá vétetni, ha az intézkedést megfelelőnek találta, az önkormányzatnak saját javaslata alapján megalkotott rendelkezése akadálytalanul és gyorsan érvényesült.

Nem is volt szükség az állami szervek külön ellenőrzésére azért, hogy a harmonia meglegyen. A *munka* volt közös.

Ez az ügykör, amely némileg éppen az ügyészi szerepkörhöz hasonlított, az önkormányzatra sértő alakban sohasem jelentkezett, mégis biztosítva volt az egyetemes közérdek.

Arról vitázni sem kívánok, hogy az erdészeti közigazgatás államosítása felé haladó első lépés ilyenformán tényleg az első csákányütés szerepét töltötte be, amely a vármegyei (városi) törvényhatóságok önkormányzatán csorbát ütött.

Bizonyos idegesség máris mutatkozik ezen a téren, amit nemrégiben a kormányelnök a nagyközönség előtt minap langoztatott az a kijelentése van hivatva elosztatni, hogy a közigazgatás reformja során *nem szándékozik a vármegyei önkormányzat* alapjait megingatni.

Ha ez tényleg így van, nem tudom, miként lesz végrehajtható az *alapfal* utólagos beépítése.

Aki a mi speciális magyar viszonyaink mélyére tekint, tisztában van azzal, hogy azzal a nagy értékkel, amelyet mi a vármegyei közigazgatási bizottsággal és hatóságokkal való szoros együttműködés révén *tekintély* alakjában bírtunk és birunk, nem bánhatunk oly könnyelműen, mint t. tagtársam említi. Szép az önérzet, de ennek ápolásából még nem következik, hogy ezt a járt utat minden ok nélkül a járatlanért elhagyjuk.

T. tagtársam bizonyos ellentmondást lát abban, hogy a tanácsok elleni érvelések egy másik tanács érdekében vannak felsorakoztatva.

Tévedésben van t. tagtársam. A vármegyei közíg. bizottság gazd. albizottsága elsősorban is *nem tanács*, hanem a közigazgatási bizottság helyett működő mozgékonyabb szerv, in-

tézkedési jogkörrel bíró testület, az erdőrendészeti hatóság első fóruma. Erre lényegileg, avagy formailag, de szükség van, nem úgy, mint az erdőigazgatóságok mellett működő tanácsokra.

Koncedálom, hogy bizonyos esetekben lényegileg melőzhetők, amire nézve élénk példa az elnökileg elintézett ügyek nagy tömege, de viszont helytelennek tartanám ezt a gyakorlatot, ha kivétel nélkül minden ügy elintézésénél általánosíttatnék.

Az erdőrendészeti intézkedéseknek belé kell illeszkedni az illető vármegye speciális viszonyaiba is s nem egyszer kívánatos, hogy a határozatok különböző szempontokból való mérlegelés alapján szülessenek meg.

A szakértelem lehető érvényesülését úgy képzelem, hogy intézményesen biztosítani kellene azt, hogy ezekben a bizottságokban a vármegye erdőbirtokos típusai kiváló szakférfiakkal legyenek képviselve. Ne felejtse t. tagtársam, hogy más a kir. erdőfelügyelő jogi állása a gazd. albizottságban és egészen más a mai m. kir. erdőfelügyelő mai szerepe és t. tagtársam részéről ajánlott újabb szerepe az erdőigazgatóságok mellett működő tanácsokban.

A kir. erdőfelügyelő fellebbezési jogával teljes mértékben vértézve volt a *Rochlitz* Dezső részéről *általánosságban* oly találóan jellemzett kinövések ellen, amennyiben ilyen hangos felfogás az egészen szűkkörű albizottságokban lábra kaphatott volna.

De végeredményben a nehézményezett kritika nem annyira a demagógia megnyilvánulására helyezte a fősúlyt — ami elvégre a legelőkelőbb tanácskozó testületekben is felüti a fejét, — hanem a tanácsrendszernek arra a közismert hátrányára, mely szerint a *személyes felelősség háttérbe szorúl* és működése *nehézkés*.

Mindezeket mérlegelve beláthatja t. tagtársam, hogy az ellenérvek oly könnyen vissza nem fordíthatók, mint első pillanatban gondolta.

Egyébiránt pár napra rá, hogy t. tagtársam tanulmánya megjelent, a napilapok közlése szerint a kir. bíróságoknál a tanácsrendszer felett máris megkondították a lélekharangot.

Egészen bizonyos, hogy emberi mű sohasem tökéletes. Előfordulhat az is, hogy az egyoldalúság vádja kivételesen az erdőfelügyelőt éri. Ennek egyedüli ellenszere a többszörösen hangsúlyozott személyi kiválasztás, amely mint írtam, ennek az intézménynek alapeleme.

Ezért a rendes körülmények között nem várható esetlegességekért, kár lett volna a kir. erdőfelügyelő nyakába egy külön erdészeti tanácsadó testületet varrni.

Ha mindamellet előfordult valamikor, hogy a kir. erdőfelügyelő által helyesen képviselt közérdek védelme bármikből hajótörést szenvedett, ennek oka csakis a felsőbb fórum gyengeségében, de nem az intézmény helytelen szervezetében keresendő.

Ami azt az inkompatibilitást illeti, mely szerint nagyobb erdőbirtokot kezelő vagy vezető erdőtisztjeinek gazd. alb. tagokként való szereplése révén állhat elő, elismerem, hogy kivételes esetekben ez tényleg bekövetkezhetik — saját uradalmi ügyeinek intézésénél — de egészen természetes, hogy ilyen kivételes esetben mi sem könnyebb, mint az illető érdekelt biz. tag szavazatának ethikai okokból való mellőzése révén elmellőzni az összeférhetlenség esetét.

E miatt a néhány szórványos eset miatt végtelen kár volna mellőzni a magánuradalmak kiválóbb szakembereit.

Összeférhetlenség intézményesítéséről tehát szó sem lehet.

A decentralizációhoz is volna néhány szavam.

Az állami adminisztrációban is vezérelvként kellene szerepelni a hatáskör leadásának, de ezzel együtt a felelősség kiterjesztésének.

Az erdészeti igazgatásról szóló törvény indokolása is decentralizációt tervezett, de lényegében egy alsóbb központban centralizációt teremtett. Leszámítva néhány lényegtelen adminisztrációs könnyítést: pont az ellenkezőjét érte el, mint amit akart.

Igy tehát nem haladunk a decentralizáció felé s annak lehetőségét egyenesen az új rendszer zárja el.

Mindezeket összefoglalva, tisztelem, becsülöm t. tagtársam szilárd állásfoglalását, örömmel köszöntöm őt, mint aki

tárgyilagos okfejtéssel igyekszik elfoglalt álláspontját megvédelmezni, de semmikép sem vagyok hajlandó osztozni abban a felfogásában, hogy a vármegyei önkormányzattal fenállott régi kapcsolat — *amely a régi kir. erdőfelügyelőségi intézményben leli kulcsát* — lényegében módosításra szorúlt volna, nem ismerhetem el azt a ténymegállapítást, hogy az új törvényes rendelkezésekben gyökerező megoldás az ország erdőgazdasági és közigazgatási érdekeinek egyaránt megfelel és az önkormányzatot is kielégítheti.

Két figyelmet érdemlő fafaj

Írta: *Haracsi* Lajos főiskolai tanársegéd.

Az Erdészeti Lapokban és a Magyar Erdőgazdában jelent meg néhány cikk a közönséges kőrISRől, melyek ennek elterjedését és igényeit világosították meg.

Ezúttal két, a magyar erdészeti irodalomban, eddig még nagyon keveset említett fafajról kívánok megemlékezni, melyek genetikailag éppen nem, annál inkább vízszintes elterjedésüket tekintve rokonok, ú. m. a *Tilia tomentosa* Mönch (ezüstlevelű hárs)-, és a *Fraxinus Ornus* L. (virágos kőrISR)-ről.

A *Tilia tomentosa*-ról *Vadas* csak azt mondja, hogy a bihari, aradi, és bánáti erdőkben előfordul, de növekedését és használhatóságát egy szóval sem említi. *Fekete* és *Mágócsy* szerint, Dél-Európában honos, északi határa Magyarországon megy keresztül, Horvát-Szlavonországban és a Maros—Duna közén tömegesen fordul elő, úgyhogy ott e tekintetben a rezgő nyár szerepébe lép, a vágásokban minden fát, még a nyárfát is túlnöve. Azonkívül gyakori Baranyamegyében, Dunántúl, Bihar- és Szatmármegyében, Szilágyságban, sőt még Bereg megye déli részén is. *Fekete* és *Blattny* pedig azt írják, hogy, az Északkeleti Kárpátokban a *parvifolia* kis méreteket ér el, míg a *tomentosa*-nak Sárköz határában hatalmas méretű példányai nőnek, kocsános tölgyállományban; az aldunai hegyekben kiterjedt bükkösök közt óriási törzsekké nő; talajban nem válogat, mészsziklán, agyagmárga talajon, grániton, és csil-